Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Årsskrift 2003

Højbjerg og *Holme Lokalhistoriske Samling*

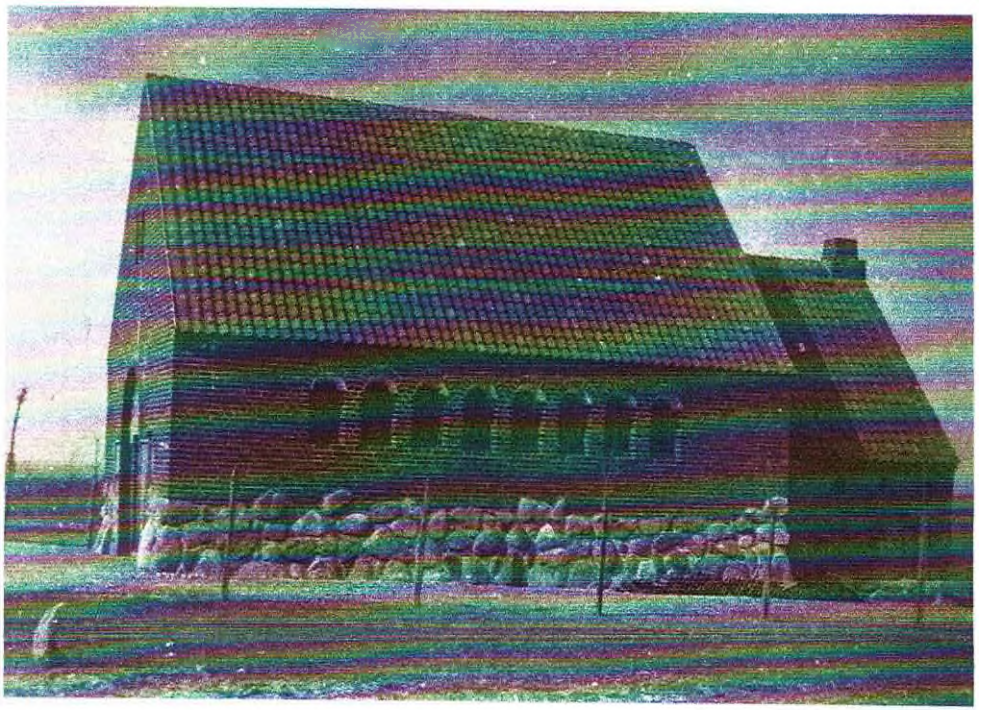

Kapellet på Bushøjvej

Kapellet og kirkegården på Bushøjvej.

I en artikel i "8270" i april, maj, juni 2002 gør et udvalg fra Holme- og Skåde sogn rede for nogle ideer om at inddrage kapellet til supplering af den kirkelige betjening af de 2 sogne.

Men hvad er egentlig historien bag kapellet og kirkegården, som i dag ligger noget indeklemt på hjørnet af Bushøjvej og Saralystallé efter dennes forlængelse i november 1988?

Her kan synsprotokollen fra Holme Kirke fortælle en del. I 1862 skrives om kirkegården ved denne kirke: " Ringmuren bestaar af en dobbelt Kampesteens Mur med en Stakitport med Laage for Fodgjængere ved den ene Side. Kirkegaarden er omtrent i Firkant - 24 Favne i Udstrækning på begge Måder." Det vil sige 44x44m!

Samme protokol afslører også, at kirken i 1860'erne og 1870'erne trods reparationer forfalder mere og mere, og ved synet 16. juni 1881 står blandt andet: "Kirken maa være nedbrudt inden Sommerens Forløb, for at den ikke inden den forestaaende Vinter af sig selv skal nedstyrte, naar den afbenyttes til Gudstjeneste. Det nedskredne af Ringmuren maa opsættes."

Der arbejdes imponerende hurtigt, og allerede året efter er den nye kirke færdig! Bygget på samme sted, men sikkert noget større, og dermed blev arealet til kirkegården formindsket. På luftfotoet af Holme Kirke og præstegård (fra 1930'erne) ses tydeligt, hvorledes kirkegården er klemt mellem veje og præstegård.

I de følgende år er det da heller ikke kirken men kirkegården, som bliver problemet for ejerne, som fra 1867-1888 var Marselisborg gods med beboerne som medejere. I 1888 bliver beboerne



Holme Kirke og præstegård. (Luftfoto fra 1930'erne.)

eneejere "Tiendeejere" og får dermed ansvaret for, at tingene fungerer både praktisk og økonomisk.

I begyndelsen af 1900 tallet står det klart, at kirkegården må udvides.

Med luftfotoet in mente skulle det være ligetil at inddrage en del af præstegårdens jord til formålet, men dette var på grund af gældende lov udelukket. På samme tid sker der organisatoriske ændringer af kirkelivet. 22-12-1903 finder det første menighedsrådsvalg sted i Holme, og fra dette tidspunkt er menighedsrådets forhandlingsprotokol en vigtig kilde - f. eks. fremgår det af protokollen, at hele pastoratet - inklusive Skåde og Tranbjerg - havde et folketal på 1774 personer i 1906. I dag er der alene i Holme- og Skåde sogne knap 20000 beboere.

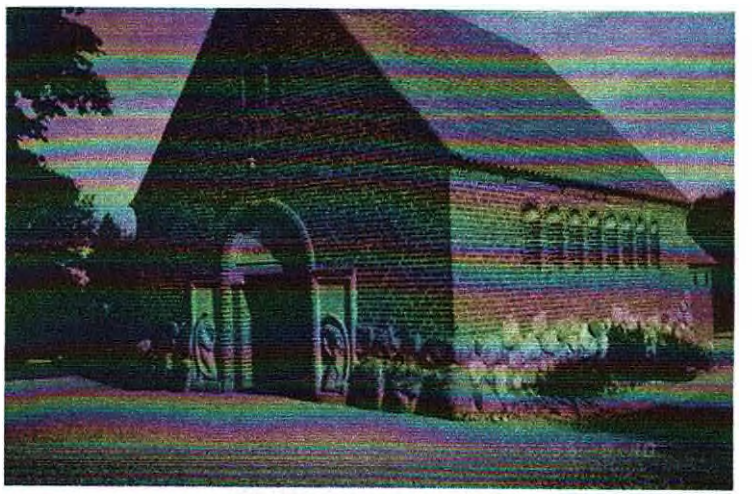

Kapellet set fra sydøst.

Den 26. april 1909 afholdes der efter begæring af Holme Sogns kirketiendeejere et ekstra syn på kirkegården.

I synsprotokollen står skrevet: " Kirkegaarden er for lille, og Afhjælpningen af denne Mangel, der har været paa Tale i mange Aar, maa ske snarest muligt, Tiendeejerne maa derfor inden den 1. Juli dette Aar stille Forslag om en Plads til Anlæg af en Assistenskirkegaard, da det skønnes umuligt at udvide den gamle Kirkegaard. Synet udtaler som sin Mening, at Assistenskirkegaarden bør anlægges - med fornøden Ligkapel - imellem Holme og Skaade Byer, saa vidt muligt centralt i Sognet."

Medvirkende til behovet for mere kirkegårdsplads var også den tids skik og brug vedrørende begravelser. Kremation var ikke velset. Ligbrændingsforeninger stiftes i Danmark i 1881. I 1892 blev kremation lovliggjort, og fra 1910 havde præster tilladelse til at foretage jordpåkastelse før kremation, men først fra 1960'erne kan man tale om en indiskutabel teologisk accept af den begravelsesform, som i dag er dominerende.



Kapellets klokkestabel.

Af forhandlingsprotokollen fra 1913 fremgår det, at prisen for et familiegravsted er fastsat til 25 kr. - og løbetiden er 50 år!

Metersystemets indførelse fra 1907 (overgangstid 1910-1916) giver anledning til, at menighedsrådet i 1918 vedtager, at gravenes størrelse for eftertiden i metermål skal udgøre 1,4m x 2,2m. Dybden skal være 2m. Sandsynligvis en forøgelse af målene i forhold til tidligere.

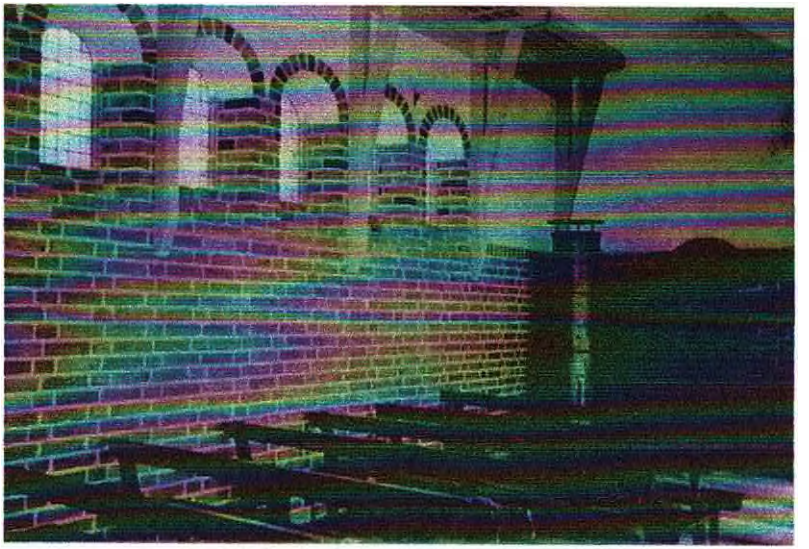

Den gamle ovn, hvori der kunne fyres med tørv, træ eller med koks og kul.

Fra august 1909 til december 1912 er der ikke protokolført menighedsrådsmøder, men synsprotokollen har 22. juni 1909 blandt andet denne bemærkning: "Efter Besigtigelse af et af Tiendeejerne erhvervet Jordstykke paa Holme Mark, omtrent

midtvejs mellem Holme og Skaade Byer til Anlæg af en Assistenskirkegaard finder Provstesynet denne Plads fortrinlig egnet til Kirkegaard. Der bør indtages 1½ Td. Ld., som indhegnes med Tjørneplantning og pæle med Træer. Efter nærmere Forslag fra Tiendeejerne maa der paa Pladsen opføres et Ligkapel, tilstrækkeligt stort til at indeholde 4 Kister paa en Gang, Rum til Afholdelse af Sørgehøjtideligheden, hvori sædvanligvis fornødent Antal Stole og Bænke til Siddepladser for Ligfølget, samt Aftrædelsesværelse for Præsten. En passende Klokke til Ringning ved Begravelsen anskaffes. Plan og Tegning indsendes gennem Provstesynet til nærmere Approbation."

Tilsyneladende er plan og tegning blevet godkendt.

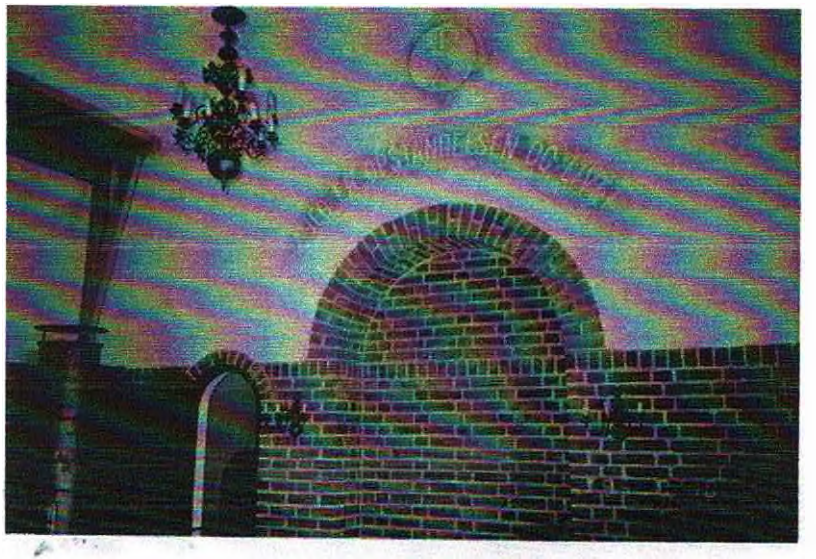

En af de gamle stearinlamper.

Synsprotokollen har 20. juni 1910 følgende bemærkning: "Anlægget af den ny Kirkegaard fremskyndes saaledes, at hele Arbejdet er færdigt til næste Aars Syn."

I løbet af de næste 3 år bliver planerne stort set fuldført, og de afsatte 8000 kr. slår til.

Resultatet var et kapel holdt i gammel, romansk stil med sokkel af store natursten og overbygning af teglsten - tegnet af arkitekt A. Fritz, Århus.

Hermed havde borgerne i Skåde og Højbjerg fået opfyldt et længe næret ønske om en kirkegård med tilhørende faciliteter. Ældre folk fra området kan endnu huske, hvordan deres forældre har fortalt om indsamling til formålet. Førende i arbejdet var teglværksdynastiet Nymark, som leverede en slags store munkesten til byggeriet - en stentype, som også blev anvendt til det store familiegravsted.

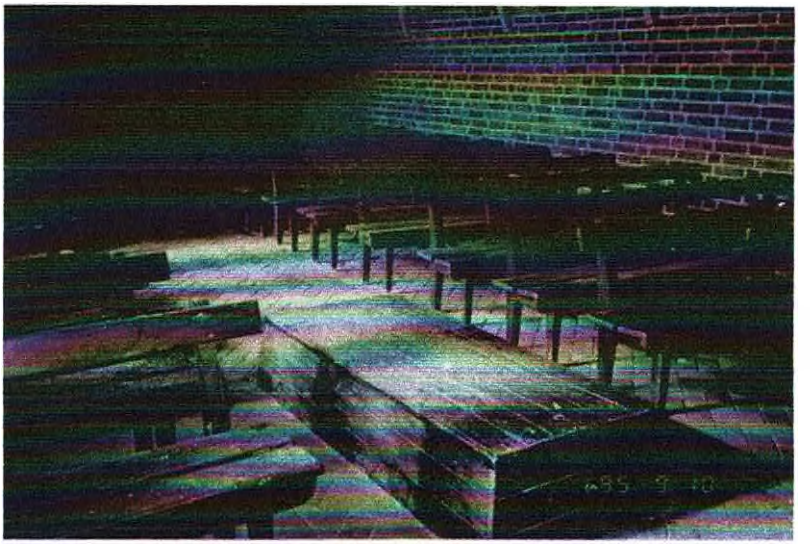

Interiør fra kapellet.

Ved synet 23. maj 1913 påpeges mangler vedrørende udsmykningen ved indgangsdøren, inventar til præsteværelse og tjæring af klokkestabel. Desuden savnes et hus med staldplads til præstens heste!

1913 var i øvrigt et travlt år for kirkens folk med syn både i maj og juni. Baggrunden er et cirkulære af 4-4-1908, som medfører at: "Menighedsraadet, der i sin Helhed vil være Kirketilsyn, overtager fra 1. Juli at regne Kirken med tilhørende Kirkegaarde, Inventar og Arkiv, til Selvsyn paa de i Kommisionsforretninger fastsatte Vilkaar."

Her følger så en udførlig redegørelse for økonomi- og ansvarsfordeling.

Kapel og kirkegård fungerer nu efter hensigten. Hvornår den første begravelse har fundet sted vides ikke, men der er endnu en sten på et gravsted fra 1915. Præsten får aldrig sin hestestald, selv om der var henlagt et beløb til formålet. Måske er pengene anvendt til dræning af kirkegården, som viste sig nødvendig allerede året efter ibrugtagningen.

I 1922 bliver klokkestolen fornyet og denne gang udført i egetræ på betonfundament.

I 1927 bygges det nødtørftshus, som stadig findes - nu ubrugeligt og aflåst.

I årene op til 2. verdenskrig vokser ønsket om kirke og kirkegård i Skåde, og Frederikskirken opføres 1942-44.

I 1948 bliver Skåde et selvstændigt sogn, og da man i 1951 får mulighed for at udvide kirkegården i Holme med ca. 8000m^2 (gennemført i 1954-56) - ja så er assistenskirkegården m.v. temmelig overflødig. I 1969 anvendes kapellet for sidste gang. Der finder stadig begravelser sted, men højtideligheden foregår i de respektive kirker.

I dag er kapellet præget af alderen. Reparationer af taget trænger sig på, og dertil kommer udgifter til forbedringer af bl.a. varmeanlæg og inventar, hvis kapellet skal benyttes, ligesom et beløb til fremtidig drift må påregnes. De to menighedsråd har drøftet sagen med de kirkelige myndigheder og en arkitekt, og det nedsatte udvalg arbejder videre.

D. og E. Pytlich.

Kilder: Udskrifter af Holme Kirkes synsprotokol.
Udskrifter af menighedsrådets forhandlingsprotokol.
Holme Kirke 1882 - 1982.

Barndom på Skåde Højgård.

Nedenstående erindringer er skrevet af Henning Nørlund Pedersen og afleveret til Lokalhistorisk Samling i 1996.

Min far var opvokset på landet og havde været ved landbruget som ung. Senere kom han til Århus, hvor han overtog en forretning med musikinstrumenter (violiner). Men efter nogle år fik han lyst til at forsøge sig som selvstændig landmand. Forretningen blev solgt, og mine forældre så sig om efter en gård, og resultatet blev Skåde Højgård (nu Jelshøjvej 15).

Min fars navn var Jens Peter Pedersen, og min mor hed Martha Pedersen. Jeg var knap 2 år, da vi flyttede derud, og alle mine tidlige erindringer er knyttet til Skåde Højgård. Der oplevede jeg så at sige hele grundlaget for min tilværelse, og der har altid senere stået en glans om denne lykkelige og betydningsfulde del af min tilværelse. Tænk hvilken herlig tumleplads for en dreng!

Gården blev købt den 27. januar 1914 for en pris af kr. 29500. Sælgeren hed A.P. Holm. Han havde købt den 4. maj 1903 for 22700 kr. af murermester Jens Nielsen. (Matrikelnummer 1a og 4r).

Gårdens navn var dengang Elverhøj, men far og mor så i ånden sig selv som "Elverkonge og Elverdronning", så det navn blev straks forandret til Skåde Højgård.

Det var en trelænget gård beliggende på sydsiden af Jelshøjvej og ikke langt fra Skåde by. Nærmest vejen var stuehuset med to store stuer, en mindre folkestue, soveværelse, gæstekammer, pigekammer, stort køkken og bryggers. Inde i bryggerset var der en brønd, men vandet var ikke godt nok, så derfor hentede far vand fra en brønd ude i marken - et stykke øst for gården. Han bar det i to spande ophængt i et åg, som han bar over skuldrene.

Foran stuehuset var haven - og hvilken have! Som jeg husker den, er der ingen andre, som nogensinde vil kunne måle sig med min barndoms have. Der var roser, syrener, sneboller (hvide og kuglerunde), jasminer, kaprifolier, solbær og ribs. Der var en duft af blomster, som jeg aldrig senere har oplevet. I hjørnet mod vejen var der en lille udsigtshøj, og foran huset stod to mægtige kastanietræer. Vest for haven var der en læplantning af temmelig store træer - kaldet plantagen - en skov i ministørrelse.

På østsiden af gårdspladsen var laden, som delvis var bygget af kampesten. I laden var naturligvis hø, halm og korn samt tærskeværk, rensemaskine og en kraftig elektrisk motor til at trække maskinerne.

På vestsiden af gårdspladsen var der stald til køer, heste og grise.

Mod syd var gårdspladsen åben, og til den side gik man ad en markvej ud i marken. Midt ude i marken var der en gammel mergelgrav. Den hed gryden og var et stort rundt grydeformet hul i jorden med stejle græsklædte sider. Der var ikke vand i den, så man kunne frit færdes dernede. En herlig og eventyrlig legeplads for en dreng!

Mellem plantagen og stalden var der en ret stor dam, og det mest spændende for mig var, at jeg nogle gange fik lov til at sejle på dammen - dog kun under behørigt opsyn. Båden var nu ingen rigtig båd. Det var en lang trækasse, der havde en fortid som ædetrug for grise. To små brædder havde far tildannet som årer, og det gik fint med den sejlads. Tænk hvor en oplevelse!

Jeg var enebarn, så vi var kun tre i familien; men på gården var der faktisk endnu et familiemedlem. Han hed Rolf og var en stor sort hund af ubestemmelig race, som jeg elskede højt. Rolf var på gården, da vi kom. Han var berygtet for sin glubskhed og måtte derfor lide den skæbne at stå bundet i en lænke på gårdspladsen,

enorme forskel på før og nu. Jeg husker et enkelt tilfælde, hvor jeg fik lov til at være med på en køretur med heste for. Hvem kusken var, har jeg glemt; men turen gik til vandmøllen i Fulden med korn og med mel på tilbagevejen.

Set med nutidsøjne var der flere bekvemmeligheder, som vi dengang måtte undvære. Der var ikke indlagt vand; det måtte hentes fra brønden i spande, som blev båret ind i køkkenet. I vandspanden var anbragt en vandøse, som blev brugt, hver gang man skulle bruge vand. WC. fandtes ikke i huset. Nej, vi måtte skam ud på en mindre vandring hen til et lille hus med gammeldags "das". Det befandt sig ved siden af hønsehuset, idyllisk beliggende i udkanten af plantagen ved bredden af dammen. Det kunne godt være en kold og mørk tur en vinteraften, og mørkeræd måtte man helst ikke være. Centralvarme havde vi naturligvis heller ikke. Opvarmningen skete med kakkelovne, og madlavning og bagning foregik på brændekomfur.

Radio og TV var ukendte fænomener dengang, og synet af en flyvemaskine var noget helt enestående. Men elektricitet til lys og kraft havde vi på gården. Det fandtes hos de fleste på egnen, men var ret nyt ude på landet, og der var store områder, hvor det endnu ikke var nået frem. Under første verdenskrig skulle man spare på strømmen, og i en periode blev strømmen afbrudt kl. 11 om aftenen. Så var det sengetid, og havde man gæster, så var det signal til opbrud. Jeg husker engang, at jeg sagde noget om, hvad klokken var, men mor hviskede straks, at når man havde gæster, talte man ikke om klokken.

Køleskabe og frysere holdt først deres indtog i husholdningerne på et langt senere tidspunkt. Som følge af krigen var en del varer rationeret, og man fik tildelt rationeringsmærker på kaffe, sukker, mel, brød osv..



Skade Højgård ca. 1964.

Jeg har ingen erindring om, hvordan vi fejrede højtiderne i Skåde, men én særlig aften husker jeg. Det var Valborg aften den 30. april. Den var så betydningsfuld, at jeg spurgte om, hvilken aften der var den vigtigste juleaften eller Valborg aften. Den aften blev der nemlig brændt blus, og vi havde altid et vældigt stort og flot blus, som samlede en hel flok tilskuere fra Skåde by. I blusset stegte vi kartofler og lignende. Jo, det var er stor begivenhed. Senere hen har det jo vist sig, at folk brænder blus Sct.Hans aften, men det kendte man ikke dengang - i hvert fald ikke ude på landet. Alle steder foregik det Valborg aften.

Når man fra Skåde by tog turen ud ad Jelshøjvej, passerede man først nogle huse på nordsiden af vejen. Her boede nærmest byen Slagter- Søren, så kom man forbi gadekæret, og derefter på højre side byens gamle oprindelige hovedgade. Den næste ejendom var beboet af Strunge, og derefter var det mælkemandens hus. Han hed Johannes. I det næste hus boede fru Anna Andersen, derefter Anna Andersens forældre, Jens Andersen (kaldet Bager-Jens) og hans kone Ingeborg.

På den modsatte side af vejen - altså mod syd - kom man så forbi Skåde Højgård. Derefter slog vejen et sving mod venstre. Den næste gård mod sydsiden tilhørte de første par år Haagensen. Den næste ejer var Sigurd Nicolaisen. Dernæst passerede man to huse på samme side af vejen. I det ene boede en ældre kone, som hed Mie; i det andet boede Hanne, som også hørte til den ældre årgang. Lidt syd for vejen så man en gård, der tilhørte Torvald Skovgaard. Længere fremme boede familien Frislev på deres gård ved vejens nordside. Den næste ejendom lå også på vejens nordside. Den tilhørte Søren-Ole (ham, der kørte med køer). Lige før Jelshøj kom man til Jens Jensens gård på sydsiden, dernæst på samme side boede Carl Jelsbak. Slægten Jelsbak havde navn efter Jelshøj, som befandt sig på gårdens mark lige nord for vejen.

Jelshøj er Århusegnens højeste punkt (128m), og herfra har man en enestående udsigt i vid omkreds. Jelsbakfamilien havde for øvrigt boet på slægtsgården gennem mange generationer.

Ude på landet var det dengang almindeligt, at man skulle komme hinanden ved, og man kom jævnligt sammen. Vi havde nogle gode og flinke naboer, som gerne tog os med i deres kreds, selv om vi egentlig var byfolk og nok lidt anderledes. Jeg var som nævnt enebarn og blev taget med, når vi var inviteret ud, da jeg var for lille til at være alene hjemme. På den måde fik jeg et godt indblik i, hvordan naboerne var, og hvordan de boede.

De naboer, vi så mest til, var Frislev og hans kone. Hvis man skulle finde et forbillede - et ideal af en bondemand - ville jeg vælge Frislev. Hans gård var et mønsterlandbrug. Han var flittig og dygtig og desuden hjælpsom over for alle. I et selskab var han livlig og god til at fortælle. Han talte en herlig bondedialekt, ren og uforfalsket, ikke noget bysprog. Jeg husker et af hans særlige udtryk. Når han fortalte noget helt usædvanligt, så hed det: Det var noget så "øverstilt". Det udtryk kan vi godt finde på at bruge den dag i dag hjemme hos os, for det dækker jo meget bedre end almindelige udtryk.

Frislevs børn hed Ingeborg, Alma, Kristine, Mary, Henry, Olga og Søren. Søren var den yngste og på alder med mig. Mærkeligt nok så påstod Søren, at han var bange for ræven. Det undrede mig en del, for jeg mente nu ikke, at den var så farlig, selv om jeg aldrig havde set sådan en.

I den tid, vi boede på gården, havde far en sygdomsperiode og måtte holde sengen i lang tid. Men hvem kom hver eneste dag for at se, om alt var i orden på gården, og om der var brug for en hjælpende hånd. Det gjorde Frislev. Det kan man kalde godt naboskab, og det glemmer man ikke.

Skåde Højgård april 1983.

Øverst: Facade mod nord. Nederst: Gårdsiden.



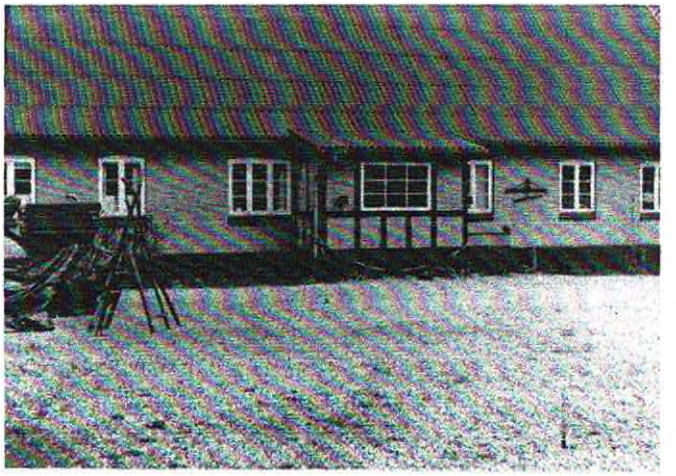

Frislev havde en lille gul hund, som hed Vasse. Den gik hver formiddag en tur hen til Mine, som var fru Frislevs søster og boede i nærheden. Hos Mine fik Vasse nemlig sin formiddagskaffe. En dag havde Mine noget likør til rest. En lille slat kom så i kaffen med det resultat, at Vasses hjemtur foregik ad en usædvanlig slynget rute.

I et hus ved siden af Mine boede som før omtalt en ældre kone, som hed Hanne, og hun fortalte nogle mærkelige historier. Hun påstod selv, at hun havde kendt kong Christian den Tiende i sine yngre dage. Hun havde besøgt ham på Marselisborg Slot; men dengang var hun så smuk, at gardisten faldt besvimet om på sin post, da han så hende. Ja, nok var hun en pæn ældre dame, men alligevel ---.

Lidt nord for Skåde Højgård boede Mads Caspersen. Hans gård så ud til at være ny og moderne, et rødt villalignende stuehus og et stort firkantet rummeligt udhus. Når vi var på besøg der, var der to piger, som jeg legede med - datteren Tove Caspersen og hendes kusine Anna Caspersen. Engang låste de mig inde på WC. med den udvendige krog, indtil Toves storebror Jens Aage fik mig befriet. Anna Caspersen blev senere ansat på posthuset i Højbjerg.

Nabogården mod syd var P. Jensens gård (udtales Pi-Jensen). Han og hans lille trivelige kone var vældig rare og hyggelige folk, som vi kom godt ud af det med. Vejen ind til deres lille idylliske gård var en lille smal markvej langs den østlige side af vores mark. Langs denne markvej voksede blå klokkeblomster, som jeg kaldte fingerbølsblomster, fordi de passede som fingerbøl til mine små fingre. Mange gange har jeg siddet ved markvejen, mens far arbejdede i marken.

Vedrørende de erindringer, som angår Pi-Jensens gård, dens beboere og den lille vej, har jeg en fornemmelse, som om de var sket længere tilbage i tiden, som om der var noget fortidigt,

måske noget eventyrligt eller romantisk derved i modsætning til andre oplevelser, som var mere prosaiske.

Jeg husker den glade og festlige stemning, som jeg følte, når vi en søndag morgen forberedte os på en tur til Århus for at besøge min bedstemor - en kærkommen afveksling fra dagligdagen. Turen gik til fods de 6 km ind til byen. Det første stykke vej er allerede omtalt, men når vi nåede til landevejen, havde vi på hjørnet til højre Karens brødudsalg i byens gamle skolebygning. På det venstre hjørne havde Søren Loft en butik med træsko, og hans kone Mariane solgte slik sammesteds. Så gik man ad landevejen ind mod Århus, og på højre side befandt sig Skåde Skole. På venstre side passerede man brugsen, købmanden, delikatesse-forretningen samt hotellet med forsamlingssalen. Derefter var det skrædder Bundgaard, hvor der også var lokalt posthus, endvidere mejeriet, skomageren og smed Frandsen. På venstre side så man nu en vej, der førte til Mads Caspersens gård. Vi kaldte den for den røde vej, fordi den var belagt med røde murbrokker fra teglværkernes mursten. Vejen hedder nu Stenvej og fører ind til Skådeparken.

Så var vi nået gennem Skåde by og kom til det åbne stykke landevej med Emiliedal teglværk til højre og Kragelund teglværk til venstre. På begge sider af vejen var der dybe lergrave, og vejkanterne var sikret med firkantede granitsten i hvide og røde farver og med jernrør henover. Vejen er senere lagt om og udvidet, men på et kort stykke nær Skåde kan man endnu i dag se en rest af dette hundredårige "autoværn".

Hvis man var heldig, kunne man se tipvogne med deres last af ler på vej op fra gravene til teglværkerne. Trafik på landevejen var der ikke meget af, men til stadighed mødte man teglværkernes hestevogne på vej til byen med mursten. Om vinteren var det en kold bestilling at være kusk, så de var godt klædt på, og huerne

gik ned over ørerne. De slog kuskeslag med armene for at holde varmen, og noget af tiden gik de ved siden af vognen.

Byen Århus ligger jo som bekendt midt i den 10 km brede ådal. Fra dalen hæver landet sig mod nord til Lisbjerg og mod syd til Skåde og Holme Bjerge (Jelshøj). Skåde Højgård befinder sig netop på den sydlige kant af denne brede dal, og den har derved en ualmindelig markant og iøjnefaldende beliggenhed, især før i tiden, da der ikke var nær så megen bebyggelse rundt om som nu.

Gården var meget let at få øje på udefra, så udsigten fra vores vinduer var virkelig ganske fantastisk ud over hele det enorme område med skovene, bugten, Århus, Åbyhøj og Brabrand sø. Om aftenen var der et væld af lys at se ud over, og mange gange gik vi alle tre en tur ud til vejen for at nyde synet. Hvis det var en lun sommeraften, kunne man høre frøernes kvækken fra omegnens mosehuller. Det hørtes virkeligt over lange afstande dengang, men den slags lyde er jo forstummet for mange år siden.

Der var forløbet 5 år ude på gården. Far havde prøvet at være selvstændig landmand, og han havde faktisk fået nok. Arbejdet i marken med hestene var han glad for, og det klarede han let, men det bundne, ensformige arbejde i stalden med at passe dyr, brød han sig ikke om. Det økonomiske udbytte af bedriften var han heller ikke tilfreds med. Han besluttede sig derfor til at sælge ejendommen, flytte tilbage til byen og til violinerne som levevej.

Det frie, glade liv måtte jeg sige farvel til. Haven, laden, stalden, dammen, marken, gryden, Pi-Jensens vej, alt det måtte jeg sige farvel til, og værst af alt Rolf. Han hørte til gården som vagthund, så ham kunne vi ikke tage med.

Da gården var sat til salg, ankom der en køber, som hed Wichmann. Han fik alting forevist og blev gjort opmærksom på den flotte udsigt fra vinduerne, men det lod han sig nu ikke imponere af, for han var nærsynet. Derimod gjorde det vist

indtryk på ham, at der gik en hel flok fede gæs henne ved dammen. Det var virkelig en positiv fordel, og Wichmann købte gården.

Mange år senere, da jeg stod i vores forretning med musikinstrumenter, kom en kunde ind for at købe en guitar. Jeg blev temmelig forbavset, da han fortalte, at han hed Wichmann, og at han boede på Skåde Højgård. Vi talte sammen om dette, men han havde for øvrigt ingen forbindelse med den mand, som købte gården af os, og der var gået mange år mellem de to beboere af samme navn.

For nogle år siden blev det meste af Skåde Højgårds mark omdannet til et villakvarter, og da måtte jeg naturligvis prøve at betræde min barndoms jord. Når jeg så folk i deres haver, så kunne jeg godt tænke mig at gøre opmærksom på, at jeg færdedes her som barn mange år tilbage i tiden, men jeg sagde ikke noget.

Jeg stod på det høje sted, hvor gryden engang var - jeg så fra bakken ned i gården, som er der endnu - og jeg gik på Pi Jensens vej, som nu hedder Skåde Højgårdsvej og er en reguleret og asfalteret vej. Ak, hvor forandret! Ingen fingerblomster mere!

Det var i 1919, vi solgte gården, og jeg var 7 år. Planen var som nævnt at flytte til Århus, men det lod sig ikke gøre at finde en bolig i byen lige straks. Vi fik i stedet en lejlighed i Højbjerg på første sal hos købmand Jensen på hjørnet af Oddervej og Nagelsvej. Nu er der Pizzabar på stedet. På det andet hjørne var dengang bager Johansen, og bagerbutikken er der endnu. Men Højbjerg så helt anderledes ud end nu. Der var kun en brøkdel af den bebyggelse, som man nu ser i kvarteret.

Vi boede lige ved skoven, og det blev til en del traveture - især langs bækken til Thors Mølle og Varna eller ad vejen forbi Studenterhøjen til Hørhaven. Der hvor man passerer Studenterhøjen, er der en betydelig stigning i retning mod Højbjerg, og der

var opsat et vejskilt, som klart viser forskellen mellem før og nu. Der stod nemlig: "Skån hestene". Tænk om man mødte sådan et skilt i dag!

Engang fik jeg et par gummistøvler, og de måtte straks afprøves i bækken, som krydsede Nagelsvej. Tænk, at kunne gå ude i bækken uden at blive våd på fødderne, og især når de andre børn stod og kiggede på.

I et lille hus, som lå, hvor nu Højbjergparken befinder sig, boede vores mælkemand, som hed Caspersen. Der hentede jeg sommetider mælk om aftenen. Dengang købte man ikke mælk i kartoner eller flasker, men man medbragte selv en spand eller en kande. Mælkemanden havde et teknisk vidunder - en elektrisk centrifuge - som adskilte fløden fra mælken.

I den tid, vi boede i Højbjerg, begyndte jeg min skolegang i Skåde Skole. I yngste klasse havde vi frk. Nielsen, og hun var en god og afholdt lærerinde. Førstelæreren hed Bispeskov, og han var en selvskreven gæst ved større sammenkomster i byen. Men den obligatoriske tale, som han helst skulle aflevere, kneb det med, for han havde svært ved at udtrykke sig ved den slags lejligheder.

I begyndelsen var vi måske lidt bange for ham i skolen, men det var der nok ingen grund til. I 1 time om ugen havde vi Bispeskov, måske som en kontrol, men det tog han sig ganske let. Vi blev sat til at skrive nogle bogstaver, og så tændte han sin pibe og gik ud for at se til sine grise, som gik i et udhus bag skolen.

Det var kun forholdsvis kort tid, vi boede i Højbjerg. Derefter flyttede vi ind til Århus.

Her slutter Henning Nørlunds beretning.

Wichmann sælger snart gården igen, og i 1920 blev Knud Hansen født på gården. Knud Hansen - senere kommunekasserer i

Holme Tranbjerg kommune - fortæller samstemmende om 7 dejlige barndomsår på gården. Faderen kørte hver formiddag til Århus med mælkevogn og hest og solgte mælken direkte til forbrugerne. I 1927 sælges gården til en Skådeboer ved navn Peder Pedersen, og familien Hansen flytter til L.A.Ringsvej 50.

Da Ringvej Syd bliver anlagt, afbrydes den gamle vej fra området til Skåde by. I stedet bygges en stiunderføring ved Skåde Højgårdsvej.

De to fotos fra juli 1984 viser øverst underføringen set fra Skåde Højgårdvej og nederst mod Oddervej.

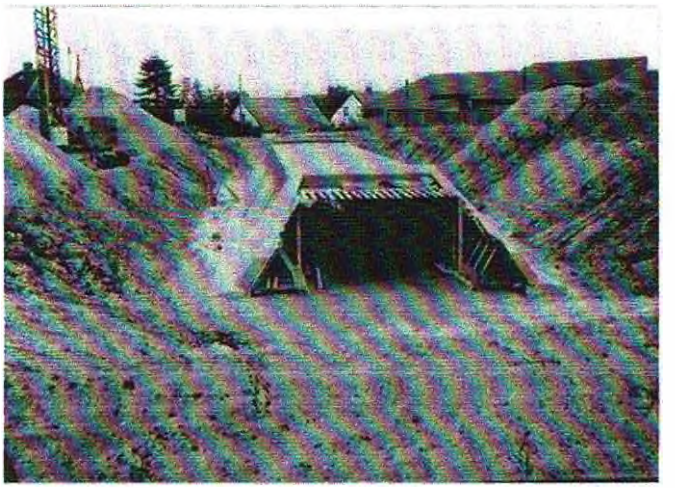



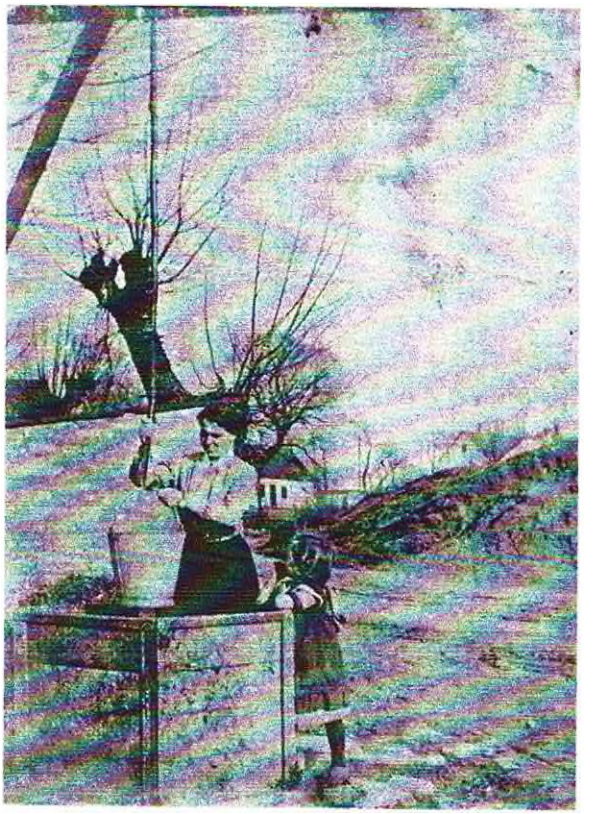

Vippebrønden i Skåde på hjørnet af Jelshøjvej og Skådevej 1916.